

TURİZM LİSANS ÖĞRENCİLERİNİN TURİZM SEKTÖRÜNDE ÇALIŞMA EĞİLİMLERİ

Kahraman ÇATI* ve Yusuf BİLGİN**

Özet

Bu araştırmanın amacı, lisans düzeyinde turizm öğrenimi gören öğrencilerin turizm sektörüne ilişkin algılarını ve turizm sektöründe çalışmaya yönelik eğilimlerini belirlemektir. Bununla birlikte, öğrencilerin turizm sektörüne yönelik algılarının ve eğilimlerinin sosyo-demografik özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediği belirlenmeye çalışılacaktır. Araştırmanın evrenini, Türkiye’de bulunan Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokullarında öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmada, nicel araştırma yöntemi kullanılmış ve veriler anket tekniği ile toplanmıştır. Elde edilen veriler SPSS 18 programında analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, öğrencilerin turizm sektörüne yönelik algılarının kişisel özelliklerine uygunluk, ekonomik gelir, mesleğin zorluğu, istihdam olanakları ve çevresel faktörlerden etkilendiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, öğrencilerin % 49,5’inin çalışma yaşamına turizm sektöründe devam etme yönlü bir eğilim gösterdikleri saptanmıştır. Ayrıca, lisans düzeyinde turizm eğitimi gören öğrencilerin turizm sektörüne yönelik algılarının ve eğilimlerinin sosyo-demografik özelliklerine göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Turizm sektörü, turizm eğitimi, eğilim

Working Trends of Undergraduate Tourism Students in Tourism Sector

Abstract

The aim of this study is to determine the perceptions related to tourism sector and working trends in tourism sector of undergraduate tourism students. In addition, the perceptions related to tourism sector and working trends in tourism sector of undergraduate tourism students whether have been differentiated according to socio-demographic characteristics will be determined. The study population consists of the students who undergraduate in the Tourism and Hotel Management Program in Turkey. In this study, quantitative research method was used and research data was collected by questionnaire technique. Data was analyzed using SPSS 18 program. As a result, conformity with personal characteristics, economic income, profession difficulty, employment opportunities, and environmental factors has been affect undergraduate tourism students’s perceptions related to tourism sector. Additionally, % 49.5 of students tend to continue their career in the tourism industry. Also, undergraduate tourism students’s the perceptions related to tourism sector and working trends in tourism sector have been differentiate according to socio-demographic characteristics.

Key words: Tourism sector, tourism education, tendency

* Doç. Dr., Düzce Üniversitesi İşletme Fakültesi, kahramancati@duzce.edu.tr

**Araştırma Görevlisi, Düzce Üniversitesi Akçakoca Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, yusufbilgin@duzce.edu.tr

GİRİŞ

Turizm sektörü, Türkiye’de özellikle 2000’li yıllardan itibaren hızlı bir değişim ve gelişim göstermiş ve uluslararası rekabet gücünün en yüksek olduğu sektörlerden biri haline gelmiştir. Türkiye’ye gelen turist sayısı 1986 yılında 2,331 milyon ve turizm geliri 1,215 milyon dolar iken, 2011 yılı itibari ile turist sayısı 36,151 milyon kişi ve turizm geliri 23,020 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir (TUİK, 2011). Türkiye, 2011 yılı itibariyle dünya’da en çok turist ağırlayan ülkeler sıralamasında altıncı sıraya yükselmesine rağmen turizm gelirleri açısından 2010 yılında elde ettiği onuncu sırayı kaybetmiştir (UNWTO Tourism Highlights, 2012:6).

Turizm alanında rekabet gücünün sürekli bir şekilde artırılması, hızlı ve sürekli bilgi ve teknoloji üretilmesi ve sektörde yüksek kalitenin gerçekleştirilebilmesi için yeterli sayı ve nitelikte insan gücünün yetiştirilmesi, Türkiye turizminin bugünü ve geleceği açısından büyük önem taşımaktadır (METARGEM, 2000:5). Uluslararası turizm pazarından daha fazla pay almak isteyen ülkelerin, fiyat ve fiyat dışı unsurlara bağlı olarak rekabete girişmesi, modern turizm anlayışının gerektirdiği hizmet kalitesinin sağlanması ve turist ile turiste hizmet edenler arasındaki ilişkilerin sağlıklı ve kaliteli olarak gerçekleştirilmesi zorunluluğunu beraberinde getirmektedir. Bu ise büyük ölçüde sektörde istihdam edilen işgücünün meslekî ve teknik eğitim düzeylerinin yüksek olmasına bağlıdır (Ehtiyar ve Üngüren, 2008). Mesleki ve teknik eğitim almakta olan kişiler için, mezun olduğunda eğitim aldığı alandaki bir iş kolunda çalışma düşüncesi, gerek ilgili sektördeki kalifiye işgücünün istihdamı ve sektöre ilişkin hizmet kalitesinin artırılması, gerekse o alan için ayrılan kaynakların etkin ve verimli kullanılması bakımından önemlidir. Bu araştırmanın amacı lisans düzeyinde turizm öğrenimi gören öğrencilerin turizm sektörüne ilişkin algılarını ve turizm sektörüne yönelik çalışma eğilimlerini belirlemektir.

I. LİTERATÜR TARAMASI

Kalifiye eleman yetersizliği, işletmelerde kaliteli mal ve hizmetlerin üretilmesi ve kaliteli kurumların geliştirilmesinde önemli bir engeldir. Turizmde kalifiye eleman yetersizliği gerek sektör temsilcileri gerekse işletme yöneticileri tarafından sıklıkla dile getirilmektedir. Oysaki ülkemizde turizm alanında eğitim gören mevcut öğrenci sayısı ve eğitim olanakları bu ihtiyacı karşılayacak yeterliliğe sahiptir. Ancak turizm eğitimi gören öğrencilerin birçoğu mezun olduktan sonra turizm alanı dışında çalışmayı tercih etmektedir (Üngüren, 2007:16). Diğer yandan turistik ürünleri satın alan tüketicilerin bilinçlenmesi, bilgiye ulaşmanın kolaylaşması ve turizm işletmelerinin ürün ve hizmet kaliteleri hakkında bilgi veren kaynakların internet ortamında mevcut olması, tüketicilerin işlerini kolaylaştırmakta ve turistlere daha fazla seçeneği

değerlendirme ve tercih edebilme şansı sunmaktadır. Tüketicilerin sahip olduğu bilinç düzeyi ve seçim olanakları, sektör profesyonellerinin hizmet kalitesi ve müşteri memnuniyetini artırmak için hizmeti üreten insan ögesine önem verilmesini zorunlu hale getirmiştir (Üngüren ve diğ., 2010). Mümkün olan en kaliteli hizmetin, işgücünden ekonomik ve sosyal bakımdan en uygun biçimde yararlanılarak verilmesi esas olduğundan, turizm işletmelerinde istihdam edilen işgücünün istenilen düzeyde ve yeterli bir mesleki eğitim almış olması gerekmektedir (Hacıoğlu ve diğ., 2008).

Turizm işletmeleri için nitelikli işgücünün temininde, turizm eğitimi veren kurumlar oldukça önemlidir (Lam ve Xiao, 2000). Turizm eğitimi veren kurumlar, turizm işletmelerinin ihtiyacı olan pek çok hizmeti sağlayabilecek alt ve orta kademe insan gücünün yanı sıra turizmle ilgili kamu ve özel sektör kurumlarına yönetici, araştırmacı ve planlamacı eleman yetiştirmek amacıyla üst kademe insan gücünü sağlamaktadır (Hacıoğlu ve diğ., 2008).

Türkiye’de böyle bir iş gücünün sağlanması amacıyla, devlet ve özel okullarda ve Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı eğitim merkezlerinde farklı seviyelerde ve turizmle ilgili alanlarda turizm eğitimi verilmektedir. Tablo 1’de Türkiye’de turizm eğitiminin yapısı gösterilmektedir.

Tablo 1: Türkiye’de turizm eğitiminin yapısı

Seviye	Okullar	Süre	Giriş	Çıktı
Mesleki eğitim	Kültür ve turizm Bakanlığı Kursları (TUREM)	30 Hafta	İlk öğretimden mezun olanlar kursiyer seçme sınavı ile	Başarı belgesi (Kurs Sertifikası)
Lise	Otelcilik ve Turizm Meslek Liseleri	4 yıl	İlk öğretimden mezun olanlar	Diploma
Ön lisans	Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Meslek Yüksek Okulları	2 yıl	Üniversite giriş sınavı	Ön lisans diploması
Lisans	Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Okulları	4 yıl	Üniversite giriş sınavı	Lisans derecesi
Yüksek lisans	Turizm ve Otel İşletmeciliği Anabilim Dalı	2 yıl	Yazılı ve sözlü sınavlar ve yabancı dil sınavı	Yüksek lisans derecesi
Doktora	Turizm ve Otel İşletmeciliği Anabilim Dalı	4 yıl	Yazılı ve sözlü sınavlar ve yabancı dil sınavı	Doktora derecesi

(Kuşluyan ve Kuşluyan, 2000’den yararlanılmıştır)

Ülkemizde, turizm eğitimi veren kurumların ve bu kurumlardan mezun olan öğrenci sayısının artmasına rağmen, bu artışın sektöre yansımaması (Ehtiyar ve Üngüren, 2008) turizm sektöründe nitelikli eleman ihtiyacının ve hızlı değişen tüketici beklentilerinin karşılanması noktasında problemlerin yaşanması, konunun hem sektör hem de eğitim veren okullar açısından sorgulanmasını gündeme getirmektedir. Türkiye’de, turizm öğrenimi gören öğrencilerle ilgili olarak son yıllarda yapılan çalışmalarda bu sorunlar ortaya

konulamaya ve sorunlara yönelik çözüm önerileri geliştirilmeye çalışılmıştır. Konuya ilişkin olarak yapılan çalışmalarda turizm eğitimi alan öğrencilerin mezuniyetten sonra farklı çalışma alanlarına yönelmelerinin bazı faktörlerden kaynaklandığı tespit edilmiştir.

Bu faktörler araştırmacılar tarafından genel olarak; sektörün yapısı ve sezonluk istihdamın olması (Kozak, 2009; Pelit ve Güçer, 2006; Roney ve Öztin, 2007), düşük ücret ve çalışma koşullarının elverişsizliği (Kuşlivan ve Kuşlivan, 2000; Roney ve Öztin, 2007), iş tanımlarının ve mesleki standartların olmayışı (Tüylüoğlu, 2003), staj süresince yaşanan olumsuz deneyimler (Kozak ve Kızılırmak, 2001; Pelit ve Güçer, 2006), öğrencilerin turizm alanını istemeyerek tercih etmeleri (Aksu ve Köksal, 2005; Güzel, 2006; Üngüren, 2007) uzun çalışma saatleri ve mesleğin sosyal statü seviyesinin düşüklüğü (Kuşlivan ve Kuşlivan, 2000) olarak belirlenmiştir.

Yapılan çalışmalarda belirlenen sorunlara yönelik olarak araştırmacılar tarafından çeşitli çözüm önerileri getirilmiştir. Bu çözüm önerileri; özel sektöre yönelik yapılacak yasal uygulamalar ile çalışanların haftalık maksimum çalışma saatlerinin ve bireyin alacağı minimum ücretin belirlenmesi (Kuşlivan ve Kuşlivan, 2000), öğrencilerin staj koşullarının iyileştirilmesi (Kozak ve Kızılırmak, 2001), staj sürelerinin uzatılarak öğrencilerin turizm sektörünü daha yakından tanımaları (Pelit ve Güçer, 2006), öğrencilerin üniversiteye giriş sınavında turizmi gönüllü seçmelerinin sağlanması ve stajların yurt dışında yapmalarının sağlanması (Aksu ve Köksal, 2005), turizm işletmelerinde profesyonel insan kaynakları yönetimi uygulamalarının yaygınlaştırılması (Roney ve Öztin, 2007), turizm eğitim veren kurumlarda uygulamaya ağırlık verilmesi (Tüylüoğlu, 2003), turizmde eğitim kalitesinin artırılması (Güzel, 2006), turizm işletmelerinde iş etiği kurallarının uygulanması (Pelit ve Aslantürk, 2011) şeklindedir.

Türkiye’de turizmin istihdam ve nitelikli eleman sorunlarını çözmek amacıyla yapılan en kapsamlı planlama Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından oluşturulan 2023 Türkiye turizm stratejisidir. 2023 turizm stratejisinde turizm eğitiminin geliştirilmesi ile turizm kaynaklarının farkına varılması, korunması ve turizmin ülke ekonomisine katkısının en üst seviyeye çıkarılması amaçlanmaktadır. Bu bağlamda, Türkiye’de turizm eğitimi ve turizmde istihdama yönelik geliştirilen stratejiler şu şekilde ifade edilmiştir (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2007);

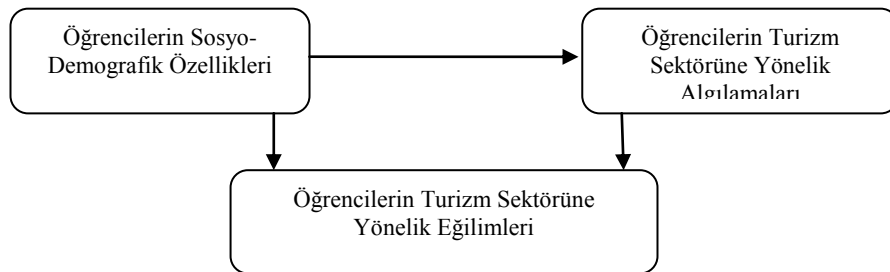
- Turizm eğitimi kapsamında öğrencilere, her turiste eşit ve dürüst hizmet verme ahlakı, konukseverlik ve uzun vadeli kazançları dikkate almanın temel olarak verilmesi,
- Mesleki turizm eğitimi niteliğinin ve eğitimi veren kurumların kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesi,

- Etkin bir eğitim yapılabilmesi için, eğitim ve öğretimdeki yenilikler sürekli bir şekilde takip edilerek, turizm sektöründeki bugünkü ve gelecekteki olası değişimler iyi analiz edilerek eğitim programlarının elde edilen bulgular doğrultusunda hazırlanması,
- Turizm eğitiminin meslek odaklı olması ve ölçülebilir sonuçlar içermesinin sağlanması,
- Turizm eğitimi veren kurumlarda ve toplumda “eğitimde kalite bilinci” oluşturulması gerekliliğinin ön plana çıkarılması,
- Turizmde toplam kalite yönetimi uygulamalarında grup çalışmalarına önem verilerek, yeniliklere açık ve kendini geliştiren yetenekli öğrencilerin teşvik edilmesi,
- Eğiticilerin başarı değerlendirmelerinin performans ölçümünü esas alan bir modele dayandırılması,
- Turizmin istediği nitelikte işgücünün yetiştirilmesinde özel sektörün katılımı ve desteğinin sağlanması.

2023 Türkiye Turizm Stratejinde eğitim ve istihdama yönelik oluşturulan stratejilerin literatürde yer alan turizm eğitimi ve istihdam sorunlarını kapsamlı bir şekilde içerdiği söylenebilir. Böyle bir planlamanın özellikle, özel sektöre yaptırım gücüne sahip bir kurum olan Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından gerçekleştirilmesi ise turizm eğitimi ve istihdama ilişkin sorunların çözümü açısından oldukça önemlidir. Bu araştırma ile hali hazırda lisans düzeyinde turizm eğitimi gören öğrencilerin turizm sektörüne yönelik algıları ve eğilimleri belirlemeye çalışılacaktır. Bu bağlamda araştırma, Türkiye’de turizm eğitimi ve istihdama yönelik güncel sorunlarının tespiti açısından önem taşımaktadır.

II. ARAŞTIRMA MODELİ

Bu araştırmanın amacı, lisans düzeyinde turizm öğrenimi gören öğrencilerin turizm sektörüne ilişkin algılarını ve turizm sektörüne yönelik eğilimlerini belirlemektir. Bununla birlikte, öğrencilerin turizm sektörüne ilişkin algılarının ve eğilimlerinin sosyo-demografik özelliklere göre farklılık gösterip göstermediği de ortaya konulacaktır. Ayrıca, lisans düzeyinde turizm eğitimi gören öğrencilerin turizm sektörüne yönelik algılamaları ve turizm sektörüne yönelik eğilimleri arasında bir ilişkinin olup olmadığı da test edilecektir. Bu bağlamda araştırma modeli Şekil 1’de gösterildiği gibidir.

Şekil 1: Araştırma Modeli

Araştırma modeli kapsamında test edilecek temel hipotezler;

- Lisans düzeyinde turizm eğitimi gören öğrencilerin turizm sektörüne yönelik algılamaları sosyo-demografik özelliklerine göre farklılık göstermektedir.
- Lisans düzeyinde turizm eğitimi gören öğrencilerin turizm sektörüne yönelik eğilimleri sosyo-demografik özelliklerine göre farklılık göstermektedir.
- Öğrencilerin turizm sektörüne yönelik algılamaları ve turizm sektörüne yönelik eğilimleri arasında ilişki vardır, şeklinde belirlenmiştir.

III. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evrenini, Türkiye’de Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokullarında eğitim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Giritlioğlu ve Avcıkurt (2010), tarafından yapılan araştırmada Türkiye’de Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokullarında eğitim alan öğrenci sayının yaklaşık olarak 10.000 olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda, araştırma evreni 10.000 olarak kabul edilmiştir. Sekeran (2003:295), evrenin 10.000 olduğu durumlarda kabul edilebilir örneklem miktarınının 370 olduğunu belirtmiştir. Kümeleme örnekleme yönteminin kullanıldığı bu araştırmada, evrende yer alan Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulları Türkiye’nin coğrafi özellikleri dikkate alınarak yedi ayrı kümeye ayrılmışlardır. Daha sonra basit tesadüfi örnekleme yoluyla yedi bölgenin her birinden bir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu araştırmaya dâhil edilerek araştırma örneklemini belirlenmiştir.

Araştırmanın örneklemini ise Atatürk Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, Düzce Üniversitesi Akçakoca Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, Erciyes Üniversitesi Türkan- Tuncer Haşçalık Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, Muğla Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, Akdeniz Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, Adıyaman Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu ve Kocaeli Üniversitesi Derbent Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu’nda öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır.

Örneklem grubundan veri toplayabilmek için anket tekniği kullanılmıştır. Anket formu sosyo-demografik özellikler, turizme yönelik düşünceler, turizm sektörüne yönelik eğilimler ve açık uçlu sorular olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır. Anket formunu oluşturmak için araştırma amacı göz önünde bulundurularak literatür taraması yapılmıştır. Öğrencilerin turizm sektörüne yönelik algılarını değerlendirmek amacıyla Kuşluvan, S. ve Kuşluvan, Z. (2000) tarafından yapılan çalışmadan yararlanılmıştır.

Araştırma da toplam 402 geçerli anket formu değerlendirme alınmıştır. Anket formunun genel güvenilirlik testi sonucunda Cronbach Alpha değerinin 0.860 olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen veriler SPSS 18.00 for Windows programında; frekans analizi, faktör analizi, korelasyon analizi, Mann-Whitney U testi, Kruskal-Wallis testi kullanılarak analiz edilmiştir.

IV. BULGULAR

A. KATILIMCILARIN SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ

Katılımcıların 171'i kadın ve 231'i erkektir. Katılımcıların 82'si 17-20 yaş aralığında, 278'i 21-24 yaş aralığında, 42'si ise 24 ve üzeri yaş aralığındadır. Katılımcıların 14'ü Anadolu Ticaret Meslek Lisesi, 206'sı Genel Lise, 24'ü Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi, 68'i Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi ve 90 tanesi ise diğer liselerden mezun olmuştur. Öğrencilerin mezun oldukları diğer liseler arasında Kız Meslek Lisesi, Anadolu Lisesi ve Süper Lise bulunmaktadır. Katılımcıların ailelerinin aylık ortalama gelir düzeyleri ise şu şekildedir; 46'sının ailesi aylık olarak asgari ücret ve altı gelire, 108'inin ailesi aylık 620-1000 TL arası gelire, 112'sinin ailesi aylık 1001-1500 TL arası gelire, 82'sini ailesi aylık 1501-2000 TL gelire ve 54'ünün ailesi ise aylık 2000 TL ve üzeri gelire sahiptir.

B. ÖĞRENCİLERİN TURİZM SEKTÖRÜNE YÖNELİK ALGILAMALARI

Öğrencilerin turizm sektörüne yönelik algıları turizm endüstrisinin alt sektörleri konumundaki (konaklama, yiyecek-içecek vs.) sektörlerle göre farklılık gösterebilir (Kuşluvan ve Kuşluvan, 2000; Avcı, 2011). Bu araştırmada turizm öğrenimi gören öğrencilerin turizm sektörüne yönelik algıları genel olarak ele alınmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkileri incelemek ve çok sayıdaki değişkeni az sayıda, anlamlı ve birbirinden bağımsız faktörler haline getirmek için faktör analizi kullanılmıştır. Öncelikle, verilerin faktör analizine uygunluğunu test etmek amacıyla KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) ve Bartlett testi yapılmıştır. Bartlett testi sonucu (KMO) örneklem değeri ,899 çıkmıştır. Bu sonuç araştırmada örneklem değerinin faktör analizi için yeterli olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin turizm sektörüne yönelik algılarına ilişkin faktör yükleri, yüzde ve ortalama değerleri Tablo 2'te gösterilmektedir.

Tablo 2: Öğrencilerin Turizm Sektörüne Yönelik Algılarına İlişkin Yüzde ve Ortalama Değerleri

Öğrencilerin turizm sektörünü algılamalarına yönelik ifadeler	Faktör Yüğü	Ortalama	Özdeęer	Açıklanan Varyans
<i>Bireysel özelliklere uygunluk faktörü</i>		3,24	7,164	27,553
Turizmin zevkli bir meslek olduğunu düşünüyorum.	,711			
Turizmin, kişisel özelliklerimle uyumlu bir meslek olduğunu düşünüyorum.	,599			
Turizmin bıkkınlığa yol açmayacak bir meslek olduğunu düşünüyorum.	,591			
Turizmin, sevilen bir meslek olduğunu düşünüyorum.	,591			
Turizm sektörü ile ilgili duyduklarım sektöre yönelik düşüncelerimi olumlu yönde etkilemiştir.	,565			
Turizm sektörünün bütün insanların ihtiyaç duyduğu, önemli bir sektör olduğunu düşünüyorum.	,535			
Turizmin çok fazla kişiyle iletişim kurabilme imkân sunan bir sektör olduğunu düşünüyorum.	,483			
Turizmin yabancı uyruklu insanlarla kolay iletişim kurabilme imkan veren bir sektör olduğunu düşünüyorum.	,450			
Turizmin başarıyı ispatlama fırsatları sunan bir sektör olduğunu düşünüyorum.	,414			
<i>Öğrencilerin turizm sektörünü algılamalarına yönelik ifadeler</i>	Faktör Yüğü	Ortalama	Özdeęer	Açıklanan Varyans
<i>Ekonomik gelir faktörler</i>		3,07	2,201	8,467
Turizm sektörünün iş bulma imkânı yüksek bir sektör olduğunu düşünüyorum.	,725			
Turizmin yüksek kazanç elde edebilecek bir sektör olduğunu düşünüyorum.	,721			
Turizmin iş hayatına erken başlama imkânları sunan bir sektör olduğunu düşünüyorum.	,646			
Turizm sektörünün bireysel çalışma imkânları fazla olan bir sektör olduğunu düşünüyorum.	,598			
<i>Kolaylık faktörü</i>		2,20	1,378	5,301
Turizmde çalışma saatlerinin uygun olduğunu düşünüyorum.	,753			
Turizmin kolay yapılabilecek bir meslek olduğunu düşünüyorum.	,666			
Turizm mesleğinin toplumda itibarlı bir meslek olduğunu düşünüyorum.	,548			
<i>İstihdam faktörü</i>		3,13	1,231	4,734
Turizm sektörü özellikle büyük şehirlerde sürekli iş imkânları sunmaktadır.	,595			
Turizmden başka bir meslek dalına kolay geçebilme imkânı vardır.	,528			
Ülkemizin turizm alanında gösterdiği gelişim sektöre karşı düşüncelerimi olumlu yönde etkilemektedir.	,524			

İstihdam faktörü (devam)		3,13	1,231	4,734
Turizm sektörü iş imkânlarının fazlalığı sebebiyle bireyin kendini güvende hissetmesini sağlar.	,487			
Turizmin özel kurumlarda iş bulma imkânı sunan bir alan olduğunu düşünüyorum.	,469			
Turizmin kolay kariyer yapabilme imkânı sunan bir meslek olduğunu düşünüyorum.	431			
Çevresel etki faktörü		2,77	1,096	4,217
Çevredeki turizm mesleği mensupları turizm sektörüne yönelik düşüncelerimi olumlu olarak etkilemiştir.	,653			
Piyasada yeterince turizm elemanı olmaması turizm sektörüne yönelik düşüncelerimi olumlu olarak etkilemiştir.	,646			
Staj süresi boyunca edindiğim bilgiler turizm sektörüne yönelik düşüncelerimi olumlu yönde etkilemiştir.	,524			
Turizmin kamu kurumlarında çalışma imkânı sunan bir meslek olduğunu düşünüyorum.	,405			

Faktör analizi sonucunda öğrencilerin turizm sektörüne yönelik algıları beş faktör altında toplanmıştır. Birinci faktör, “Bireysel özelliklere uygunluk” olarak isimlendirilmiştir. Bireysel özelliklere uygunluk faktörünün özdeğeri 7,164’tür ve toplam varyansın 27,553’ünü açıklamaktadır. Katılımcıların, turizm sektörünün bireysel özelliklerine uygun olup olmadığına ilişkin vermiş oldukları cevapların ortalaması 3,24 olarak gerçekleşmiştir. Bir başka deyişle, katılımcılar turizm mesleğinin bireysel özellikleriyle uyumlu olduğunu belirtmişlerdir.

Faktör analizi sonucunda elde edilen ikinci faktör, “Ekonomik gelir faktörü” olarak isimlendirilmiştir. İkinci faktörün özdeğeri 2,201’dir ve toplam varyansın 8,467’sini açıklamaktadır. Katılımcılar bu faktörde yer alan ifadelerle verdikleri cevapların ortalaması 3,07’dir. Yani katılımcılar, turizm sektörünün ekonomik gelir sağlamak noktasında olumlu yönlü algılamaktadırlar.

Üçüncü faktör ise “Kolaylık faktörü” olarak adlandırılmıştır. Kolaylık boyutu, turizm sektöründe işlerin fiziksel ve fiziksel olmayan koşullar açısından yapılabilirliğini ifade etmektedir. Kolaylık faktörünün öz değeri 1,378’dir ve toplam varyansın 5,301’ini açıklamaktadır. Bu faktörde yer alan ifadelerle katılımcılar ortalama 2,20 değerini vermişlerdir. Yani katılımcılar turizm mesleğinin kolay yapılabilir bir meslek olmadığı fikrine sahiptirler.

Dördüncü faktör “İstihdam faktörü” olarak isimlendirilmiştir. İstihdam boyutu, turizm sektörünün mezuniyetten itibaren öğrencilere sağladığı istihdam olanaklarını ifade etmektedir. İstihdam faktörünün öz değeri 1,231’dir ve toplam varyansın 4,734’ünü açıklamaktadır. Katılımcıların istihdam faktöründe yer alan ifadelerle ilişkin verdikleri cevapların ortalama değeri 3,13’tür. Yani

katılımcılar mezuniyetten sonra turizm sektörünün kendilerine çalışma imkanları sunacağı yönünde bir algıya sahiptirler.

Faktör analizi sonucunda elde edilen beşinci faktör ise “Çevresel etki faktörü” olarak isimlendirilmiştir. Çevresel etki boyutu, bireyin danışma gruplarının sektöre ilişkin görüşlerini ifade etmektedir. Bu faktörün öz değeri 1,096 ve toplam varyansın 4,217’sini açıklamaktadır. Katılımcılar bu faktördeki ifadelerle ortalama değer olarak 2,77 vermişlerdir. Yani katılımcılar, danışma gruplarının turizm sektörüne yönelik algılarının olumsuz yönlü olduğunu ve turizm mesleğinin sosyal statüsünün düşük olduğu şeklinde bir algıya sahip olduklarını belirtmişlerdir.

C. ÖĞRENCİLERİN TURİZM SEKTÖRÜNE YÖNELİK EĞİLİMLERİ

Lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin turizm sektörüne yönelik eğilimlerini belirlemek amacıyla, öğrencilere, tekrar seçme hakları olması durumunda turizm eğitimini tercih edip etmeyecekleri, turizm mesleğini çevrelerindeki bireylere tavsiye edip etmedikleri ve mezuniyetten sonra çalışma yaşamına turizmde devam etmek isteyip istemedikleri sorulmuştur. Tablo 3 öğrencilerin turizm sektörüne yönelik eğilimlerine ilişkin vermiş oldukları cevaplar göstermektedir.

Tablo 3: Öğrencilerin Turizm Sektörüne Yönelik Eğilimleri

Tekrar tercih etme hakkınız olsa turizm eğitimi tercih eder misiniz?	Frekans	Yüzde %	Ortalama
Kesinlikle tercih etmem	84	20,9	2,89
Tercih etmem	71	17,7	
Kararsızım	102	25,4	
Tercih ederim	96	23,9	
Kesinlikle tercih ederim	49	12,2	
Toplam	402	100,0	
Turizm mesleğini yakınlarınıza tavsiye eder misiniz?	Frekans	Yüzde %	Ortalama
Kesinlikle tavsiye etmem	59	14,7	2,99
Tavsiye etmem	83	20,6	
Kararsızım	95	23,6	
Tavsiye ederim	134	33,3	
Kesinlikle tavsiye ederim	31	7,7	
Toplam	402	100,0	

Mezuniyetten sonra çalışma yaşamına turizm sektöründe devam etmeyi düşünüyor musunuz?	Frekans	Yüzde %	Ortalama
Kesinlikle düşünmüyorum	38	9,5	3,33
Düşünmüyorum	58	14,4	
Kararsızım	107	26,6	
Düşünüyorum	131	32,6	
Kesinlikle düşünüyorum	68	16,9	
Toplam	402	100,0	

Öğrencilerin turizm sektörüne yönelik eğilimlerini belirlemek amacıyla sorulan ilk soru “Öğrencilerin tekrar seçme hakları olması durumunda turizm eğitimi tercih edip etmeyecekleridir.” Lisans düzeyinde turizm eğitimi gören öğrencilerin tekrar seçme hakları olması durumunda turizm alanını tekrar tercih edip etmeyeceklerine ilişkin veriler öğrencilerin turizm alanından memnuniyet düzeylerini belirlemek açısından önem taşımaktadır. Tablo 3’te görüldüğü üzere lisans düzeyinde turizm eğitimi gören öğrencilerin tekrar seçme hakları olması durumunda, % 20,09’u turizm alanını kesinlikle tekrar tercih etmeyeceğini, % 17,7’si tekrar tercih etmeyeceğini belirtirken % 23,9’u tekrar seçme hakları olması durumunda tekrara turizm eğitimi tercih edeceğini, % 12,2’si ise kesinlikle tercih edeceklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların bu soruya verdikleri en yüksek değer ise % 25,4 ile kararsızlıktır. Ayrıca öğrencilerden tekrar seçme hakları olması durumunda turizm alanını tekrar tercih etmeyeceğini belirten öğrenci sayısının turizmi tekrar tercih edeceğini belirten öğrenci sayısından fazla olması dikkat çekmektedir.

Öğrencilerin turizm sektörüne yönelik eğilimlerini belirlemek amacıyla ikinci olarak öğrencilerin turizm mesleğini yakın ve uzak çevrelerindeki insanlara tavsiye edip etmeyecekleri sorulmuştur. Katılımcılardan % 33,3’ü turizm alanını yakınlarına tavsiye edeceklerini belirtmişlerdir. Katılımcılardan turizm alanını yakınlarına tavsiye edip etmeme konusunda kararsız olduklarını belirtenlerin oranı % 23,6’dır. Genel olarak bakıldığında, lisans düzeyinde turizm eğitimi gören öğrencilerin turizm mesleğini yakınlarına tavsiye edenlerin oranının yüksek olduğu söylenebileceği gibi (% 41), tavsiye etmeyenlerin (% 35,3) ve kararsızların da (% 23,6) oranı yüksektir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin turizm sektörüne yönelik eğilimlerini belirlemek amacıyla son olarak mezun olduktan sonra çalışma yaşamına turizm sektöründe devam etmek isteyip istemedikleri sorulmuştur. Katılımcıların % 16,9’u mezun olduktan sonra çalışma yaşamına turizm alanında devam etmeyi düşündüklerini, % 32,6’sı ise mezun olduktan sonra çalışma yaşamına kesinlikle turizm alanında devam etmeyi düşündüklerini belirtmişlerdir. Mezun olduktan sonra çalışma yaşamına turizm alanında devam edip etmeme konusunda kararsız bireylerin oranı % 26,6 iken mezuniyetten itibaren çalışma

yaşamına turizm alanında devam etmeyi düşünmeyen bireylerin oranı % 14,4'tür. Mezuniyetten itibaren çalışma yaşamına turizm alanında kesinlikle devam etmeyi düşünmeyen bireylerin oranı ise % 9,5'tir.

Öğrencilerin turizm sektörüne yönelik eğilimlerini belirlemeye yönelik soruların ardından açık uçlu sorularla verdikleri cevapları şekillendiren faktörlerin neler olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda; mezuniyetten itibaren turizm sektöründe devam etme yönlü eğilim gösteren öğrenciler, buna gerekçe olarak; turizm sektörünü; kolay iş bulma imkanı sunması, kolay kariyer imkanları sunması, yüksek kazanç elde etme imkanı sunması, eğitimlerini turizm alanında almış olmalarını, turizm sektörünün kişisel yapılarıyla uyumlu olduğunu düşünmeleri ve Türkiye'de turizmin gelecek vadeden bir sektör olmasını göstermişlerdir. Mezuniyetten itibaren turizm sektöründen ayrılma yönlü eğilim gösteren öğrenciler ve çalışma yaşamına turizm sektöründe devam edip etmeme konusunda kararsız olan öğrenciler ise buna gerekçe olarak; turizm sektöründe çalışanlara gereken önemin verilmemesini, sektörün kişisel yapılarına uygun olmayışını, sektörde çalışanlara ödenen ücret miktarının düşüklüğünü, sosyal güvence eksikliğini, sektörün aile yaşantısına uygun olmayışını, sektörde iş yükü fazlalığı ve mevsimsel çalışma nedeniyle sürekli istihdam imkanlarının azlığını göstermişlerdir.

D. ÖĞRENCİLERİN SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİNE GÖRE TURİZM SEKTÖRÜNE İLİŞKİN ALGI FARKLILIKLARININ ANALİZİ

Öğrencilerin turizm sektörüne yönelik algılarının sosyo-demografik özelliklere göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla elde edilen verilere farklılık analizleri uygulanmıştır. Verilere uygulanan Kolmogorov Smirnov normal dağılıma uygunluk testi sonucunda verilerin normal dağılım göstermediği belirlenmiştir. Bu nedenle, verilere uygulanacak farklılık analiz tekniği olarak non-parametrik testler seçilmiştir. Non-parametrik testlerde veri setine ikili gruplar için Mann Whitney U testi, ikiden fazla olan gruplar içinse Kruskal-Wallis testi uygulanmıştır.

Yapılan analizlerde Sig. değerinin 0,05'ten büyük olması katılımcıların aynı değerlendirmeyi yaptıklarını yani katılımcıların konuya ilişkin düşünceleri arasında farklılık olmadığını Sig. değerinin 0,05'ten küçük olması ise katılımcıların konuya ilişkin düşünceleri arasında farklılık bulunduğunu göstermektedir.

Katılımcıların demografik özellikleri cinsiyet, yaş, mezun oldukları lise ve ailelerinin aylık ortalama gelir düzeyi olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin turizm sektörüne yönelik algıları ise faktör analizi ile sınıflandırılan boyutlar kullanılarak analiz edilmiştir.

Tablo 4’de katılımcıların demografik özelliklerine göre turizm sektörüne yönelik algılarında farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney U testi ve Kruskal-Wallis testi sonuçları gösterilmektedir.

Tablo 4: Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Turizm Sektörüne İlişkin Algı Farklılıklarının Analizi

Cinsiyet	Mann- Whitney	Sig.
Bireysel özelliklere uygunluk	17374,500	,039
Ekonomik gelir boyutu	17680,500	,071
Kolaylık faktörü	19650,500	,930
İstihdam faktörü	19566,500	,873
Çevresel Etki faktörü	19402,500	,762
Yaş	Kruskal-Wallis	Sig.
Bireysel özelliklere uygunluk	8,579	,014
Ekonomik gelir boyutu	15,791	,000
Kolaylık faktörü	1,718	,424
İstihdam faktörü	7,204	,027
Çevresel etki faktörü	8,479	,014
Mezun olunan lise	Kruskal-Wallis	Sig.
Bireysel özelliklere uygunluk	1,624	,805
Ekonomik gelir boyutu	12,007	,017
Kolaylık faktörü	4,812	,307
İstihdam faktörü	2,751	,600
Çevresel etki faktörü	7,009	,135
Ailenin Aylık Ortalama Geliri	Kruskal-Wallis	Sig.
Bireysel özelliklere uygunluk	14,007	,007
Ekonomik gelir boyutu	3,528	,474
Kolaylık faktörü	8,285	,082
İstihdam faktörü	8,455	,076
Çevresel etki faktörü	6,687	,153

Katılımcıların cinsiyetleri ile turizm sektörüne yönelik algıları arasındaki farklılıkları belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney U testi sonuçlarına göre; bireysel özelliklere uygunluk boyutunun sig. değeri 0,039 çıkmıştır. Yani erkek ve kadınların bireysel özelliklere uygunluk boyutunda, cinsiyetleri ile turizm sektörüne yönelik algıları arasında farklılık bulunmaktadır. Turizm sektörüne yönelik algıları içeren diğer boyutlarda sig. değerlerinin tamamı 0,05’ten büyüktür. Yani kalan dört boyut açısından bay ve bayanların turizm sektörüne yönelik algıları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Katılımcıların yaşları ile turizm sektörüne yönelik algılarına ilişkin Kruskal-Wallis testi sonuçlarına göre; bireysel özelliklere uygunluk, ekonomik gelir boyutu, istihdam faktörü ve çevresel faktörlerin sig. değeri 0,05'ten küçük çıkmıştır. Yani bu faktörler için katılımcıların turizm sektörüne yönelik algıları ile yaşları arasında anlamlı farklılık vardır. Kolaylık boyutunda ise sig. değeri 0,05'ten büyük çıkmıştır. Yani katılımcıların yaşları ile turizm sektörüne yönelik algıları arasında bu boyutta anlamlı bir farklılık yoktur.

Turizm eğitimi alan öğrencilerin mezun oldukları lise ile turizm sektörüne yönelik algıları arasında farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis testi yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre; öğrencilerin değişkenlere yönelik düşünceleri, bireysel özelliklere uygunluk, kolaylık faktörü, istihdam faktörü ve çevresel faktörler açısından anlamlı bir farklılık göstermezken ekonomik gelir boyutu açısından sig. değeri ,017 çıkmıştır. Yani ekonomik gelir boyutu açısından öğrencilerin mezun oldukları lise ve turizm sektörüne yönelik algıları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir.

Katılımcıların ailelerinin aylık ortalama gelir düzeyleri ile turizm sektörüne yönelik algıları arasında farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan Kruskal-Wallis testinde, bireysel özelliklere uygunluk faktörünün sig. değeri 0,05'ten küçük çıkmıştır. Yani öğrencilerin ailelerinin aylık ortalama gelir düzeyleri ile turizm sektörüne yönelik algıları arasında bireysel özelliklere uygunluk boyutu açısından anlamlı bir farklılık vardır. Diğer boyutlarda ise sig. değerlerinin 0,05'ten büyük olduğu görülmektedir. Yani öğrencilerin ailelerinin aylık ortalama gelir düzeyleri ile turizm sektörüne yönelik algıları arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

E. ÖĞRENCİLERİN SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ VE TURİZM SEKTÖRÜNE YÖNELİK EĞİLİMLERİ ARASINDAKİ FARKLILIKLARIN ANALİZİ

Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri ile turizm sektörüne yönelik eğilimleri arasında farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla katılımcılardan elde edilen verilere Mann-Whitney U testi ve Kruskal-Wallis testi uygulanmıştır. Sosyo-demografik özelliklerde yer alan ikili gruplar için Mann-Whitney U testi ikiden fazla gruplar için ise Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır. Tablo 5'de katılımcıların sosyo-demografik özellikleri ile turizm sektörüne yönelik eğilimleri arasındaki farklılık analizleri gösterilmektedir.

Tablo 5: Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri İle Turizm Sektörüne Yönelik Eğilimleri Arasındaki Farklılıkların Analizi

Cinsiyet	Mann-Whitney U	Sig. (p)
Tekrar alan seçme hakkınız olsa turizmi tercih eder misiniz?	18996,000	,502
Turizm mesleğini yakınlarınıza tavsiye eder misiniz?	17044,000	,015
Mezun olduktan sonra turizm sektöründe çalışmayı düşünüyor musunuz?	19078,000	,547
Yaş	Kruskal-Wallis	Sig. (p)
Tekrar alan seçme hakkınız olsa turizmi tercih eder misiniz?	5,432	,066
Turizm mesleğini yakınlarınıza tavsiye eder misiniz?	5,610	,061
Mezun olduktan sonra turizm sektöründe çalışmayı düşünüyor musunuz?	16,541	,000
Mezun olunan lise	Kruskal-Wallis	Sig. (p)
Tekrar alan seçme hakkınız olsa turizmi tercih eder misiniz?	5,886	,208
Turizm mesleğini yakınlarınıza tavsiye eder misiniz?	3,247	,517
Mezun olduktan sonra turizm sektöründe çalışmayı düşünüyor musunuz?	8,992	,061
Ailenin Aylık Ortalama Geliri	Kruskal-Wallis	Sig. (p)
Tekrar alan seçme hakkınız olsa turizmi tercih eder misiniz?	7,902	,095
Turizm mesleğini yakınlarınıza tavsiye eder misiniz?	6,944	,139
Mezun olduktan sonra turizm sektöründe çalışmayı düşünüyor musunuz?	2,897	,575

Katılımcıların cinsiyetlerine göre turizm sektörüne yönelik eğilimlerinin farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla uygulanan Mann-Whitney U testi sonuçlarına göre öğrencilerin turizm mesleğini yakınlarına tavsiye edip etmemelerine ilişkin olarak sig. değeri ,015 çıkmıştır. Yani katılımcılardan bay ve bayanların turizmi yakınlarına tavsiye etme konusunda farklı fikirlere sahip oldukları görülmektedir. Tekrar tercih ve mesleği sürdürme eğilimi değişkeni için sig. değeri ,05'ten büyük çıkmıştır. Yani katılımcıların tekrar seçme hakları olması durumunda turizme yönelik düşünceleri ve mezun olduktan sonra turizm sektöründe çalışmaya yönelik düşünceleri arasında cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Katılımcıların yaşları ile turizm sektörüne yönelik eğilimleri arasında farklılık olup olmadığını analiz etmek için yapılan Kruskal-Wallis analizi sonuçlarına göre, tekrar tercih etme ve tavsiye etme değişkenleri için sig. değeri 0,05'ten büyük çıkmıştır. Yani katılımcıların bu değişkenler için yaşları ile turizm sektörüne yönelik eğilimleri arasında anlamlı farklılık yoktur. Fakat katılımcıların yaşları ile çalışma yaşamına turizm alanında devam etme değişkeni için sig. değeri ,000 çıkmıştır. Yani katılımcıların mezun olduktan

sonra turizm sektöründe çalışmaya yönelik düşünceleri ile yaşları arasında anlamlı düzeyde bir farklılık bulunmaktadır.

Lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin mezun oldukları lise ile turizm sektörüne yönelik eğilimleri arasında farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan Kruskal-Wallis testi sonuçlarına göre tüm değişkenler için sig. değeri ,05'in üzerinde çıkmıştır. Yani öğrencilerin mezun oldukları lise ile turizm sektörüne yönelik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin ailelerinin aylık ortalama gelir düzeyleri ile turizm sektörüne yönelik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını analiz etmek için Kruskal-Wallis testi yapılmış ve öğrencilerin turizm sektörüne yönelik eğilimlerini gösteren her üç değişken içinde sig. değeri ,05'in üzerinde çıkmıştır. Yani lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin ailelerinin aylık ortalama gelir düzeyleri ile turizm sektörüne yönelik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

F. ÖĞRENCİLERİN TURİZM SEKTÖRÜNE İLİŞKİN ALGILARI VE TURİZM SEKTÖRÜNE YÖNELİK EĞİLİMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ANALİZİ

Lisans düzeyinde turizm eğitimi gören öğrencilerin turizm sektörüne ilişkin algıları ile turizm sektörüne yönelik eğilimleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla nonparametrik korelasyon analizi kullanılmıştır. Tablo 6'da non-parametrik korelasyon analizi sonuçları gösterilmektedir. Analizde korelasyon katsayısı (r), -1 ile +1 arasında bir değer almaktadır. -1 negatif yönlü tam korelasyonu, +1 ise pozitif yönlü tam korelasyonu göstermektedir. Korelasyon katsayısının 0'a yaklaşması ise ilişki düzeyinin azaldığını göstermektedir.

Tablo 6: Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Gören Öğrencilerin TurizmSektörüne İlişkin Algıları ile Turizm Sektörüne Yönelik Eğilimleri Arasındaki İlişki

Nonparametrik Korelasyon							
Öğrencilerin Turizm Sektörünü Algılamalarına İlişkin Boyutlar			Tekrar Etme	Tercih Etme	Tavsiye Etme	Meslekte Devam Etme	
Spearman's rho	Bireysel Özelliklere Uygunluk	Korelasyon katsayısı	,548**		,530**	,551**	
		Sig. (2-tailed)	,000		,000	,000	
	Ekonomik Gelir Faktörü	Korelasyon katsayısı	,405**		,363**	,430**	
		Sig. (2-tailed)	,000		,000	,000	
	Kolaylık Faktörü	Korelasyon katsayısı	,266**		,228**	,224**	
		Sig. (2-tailed)	,000		,000	,000	
	İstihdam Faktörü	Korelasyon katsayısı	,399**		,341**	,400**	
		Sig. (2-tailed)	,000		,000	,000	
	Çevresel Faktörler	Korelasyon katsayısı	,356**		,301**	,286**	
		Sig. (2-tailed)	,000		,000	,000	
	** .0,01 Anlamlılık düzeyi (2-tailed).						

Analiz sonuçlarına göre;

➤ Katılımcıların tekrar tercih etme hakları olması durumunda turizm alanını tercih edip etmemelerine yönelik eğilimleri ile turizm sektörüne yönelik algılamalarına ilişkin nonparametrik korelasyon katsayıları % 0,01 anlamlılık düzeyinde sırası ile; bireysel özelliklere uygunluk boyutunda $r = ,548$ (orta dereceli pozitif yönlü korelasyon), ekonomik gelir boyutunda $r = ,405$ (zayıf pozitif yönlü korelasyon), kolaylık boyutunda $r = ,266$ (zayıf pozitif yönlü korelasyon), istihdam boyutunda $r = ,399$ (zayıf pozitif yönlü korelasyon) ve çevresel faktörler boyutunda $r = ,356$ (zayıf pozitif yönlü korelasyon) çıkmıştır. Yani lisans düzeyinde turizm eğitimi gören öğrencilerin turizm sektörüne yönelik algılamaları ile turizmi tekrar tercih etme eğilimleri arasında pozitif yönlü ilişki bulunmaktadır.

➤ Katılımcıların turizm alanını yakınlarına tavsiye etmelerine yönelik eğilimleri ile turizm sektörüne yönelik algılamalarına ilişkin nonparametrik korelasyon katsayıları % 0,01 anlamlılık düzeyinde sırası ile; bireysel özelliklere uygunluk boyutunda $r = ,530$ (orta dereceli pozitif yönlü korelasyon), ekonomik gelir boyutunda $r = ,363$ (zayıf pozitif yönlü korelasyon), kolaylık boyutunda $r = ,266$ (zayıf pozitif yönlü korelasyon), istihdam boyutunda $r = ,341$ (zayıf pozitif yönlü korelasyon) ve çevresel faktörler boyutunda $r = ,301$ (zayıf pozitif yönlü korelasyon) çıkmıştır. Yani lisans düzeyinde turizm eğitimi gören öğrencilerin turizm sektörüne yönelik

algılamaları ile turizmi yakınlarında bulunan insanlara tavsiye etme eğilimleri arasında pozitif yönlü ilişki bulunmaktadır.

➤ Katılımcıların mezuniyetten itibaren çalışma yaşamına turizm alanında devam edip etmemelerine yönelik eğilimleri ile turizm sektörüne yönelik algılamalarına ilişkin nonparametrik korelasyon katsayıları % 0,01 anlamlılık düzeyinde sırası ile; bireysel özelliklere uygunluk boyutunda $r = ,551$ (orta dereceli pozitif yönlü korelasyon), ekonomik gelir boyutunda $r = ,430$ (zayıf pozitif yönlü korelasyon), kolaylık boyutunda $r = ,224$ (zayıf pozitif yönlü korelasyon), istihdam boyutunda $r = ,400$ (zayıf pozitif yönlü korelasyon) ve çevresel faktörler boyutunda $r = ,286$ (zayıf pozitif yönlü korelasyon) çıkmıştır. Analiz sonucuna göre; lisans düzeyinde turizm eğitimi gören öğrencilerin turizm sektörüne yönelik algılamaları ile turizmi yakınlarında bulunan insanlara tavsiye etme eğilimleri arasında pozitif yönlü ilişki bulunmaktadır.

Lisans düzeyinde turizm eğitimi gören öğrencilerin turizm sektörüne ilişkin algıları ile turizm sektörüne yönelik eğilimleri arasında yapılan korelasyon analizine göre öğrencilerin turizm sektörüne ilişkin algılarının sektöre yönelik eğilimleri üzerinde etkili olduğu görülmektedir.

SONUÇ

Bu araştırma, lisans düzeyinde turizm öğrenimi gören öğrencilerin turizm sektörüne ilişkin algılarını ve turizm sektöründe çalışmaya yönelik eğilimlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma sonucunda, öğrencilerin turizm sektörüne ilişkin algılarının, bireysel özelliklerine uygunluk, ekonomik gelir, mesleğin zorluğu, istihdam olanakları ve çevresel faktörler olmak üzere beş boyut altında toplandığı görülmüştür.

Öğrencilerin turizm sektörüne ilişkin algılarını olumsuz olarak etkileyen faktörlerin önceki çalışmalarda ortaya konulan faktörlerle (Kuşlivan ve Kuşlivan 2000) benzer olduğu görülmüştür. Bu faktörler daha önce yapılan çalışmalara paralel olarak, sektörde çalışma koşullarının ağır olması (Taşlıyan, 2007), sektörün ailevi yaşantıya uygun olmaması (Örücü ve Esenkal 2010), turizm mesleğinin sosyal statüsünün düşüklüğü (Kuşlivan ve Kuşlivan, 2000), iş tanımlarının ve mesleki standartların olmayışı (Tüylüoğlu, 2003) sürekli istihdam imkanlarının azlığı olarak belirlenmiştir. Öte yandan öğrencilerin turizm sektörüne ilişkin algılarını olumlu yönde etkileyen faktörler ise Türkiye’de turizmin gelişen bir sektör olması, turizm sektörünün iş bulma, kariyer ve yüksek kazanç imkanları sunması, öğrencilerin eğitimlerini turizm alanında almış olmaları ve turizm sektöründeki iletişim imkânlarının çokluğu olarak belirlenmiştir.

Lisans düzeyinde turizm öğrenimi gören öğrencilerin turizm sektöründe çalışmaya yönelik eğilimleri incelendiğinde % 49,5’inin mezuniyetten itibaren çalışma yaşamına turizm sektöründe devam etme yönlü bir eğilim gösterdikleri

belirlenmiştir. Bununla birlikte araştırmaya katılan öğrencilerden % 23,9'unun mezuniyetten sonra çalışma yaşamına turizm sektöründe devam etme noktasında olumsuz yönlü eğilim gösterdikleri, %26,6'sının ise mezuniyetten sonra çalışma yaşamına turizm sektöründe devam edip etmeme noktasında kararsız oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç, literatürün geneliyle örtüşmektedir. Literatürde; Turizm eğitimi alan kişilerin turizm sektöründe çalışmak istemedikleri ya da çalışmaya başladıktan kısa süre sonra turizm sektöründen ayrıldıklarını ifade edilmektedir (Üngüren ve Doğan, 2010; Türkay ve Yağcı 2007; Duman ve diğ., 2006; Tüylüoğlu, 2003; King ve diğ., 2003; Kuşlivan ve Kuşlivan, 2000; Altman ve Brothers, 1995; Baron ve Maxwell, 1993; Pavesic ve Brymer, 1990). Ancak, Araştırma sonucu Avcı (2011) tarafından ortaya konulan sonuçlardan farklılık göstermektedir. Avcı (2011)'de turizm eğitimi gören öğrencilerin % 77,9'unun sektörde çalışma yönlü bir eğilim gösterdiklerini saptamıştır. Avcı tarafından gerçekleştirilen çalışmada turizm eğitimi alan öğrencilerin sektörde çalışma isteğinin yüksek çıkması, çalışmanın yalnız Çeşme Turizm ve Otelcilik Yüksekokulu sınırlılığında gerçekleştiğinden kaynaklanabilir. Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokullarında turizm eğitimi alan öğrencilerin, eğitim aldıkları alana yönelik çalışma eğilimleri diğer eğitim alanlarıyla (Bulut, 2009; Karcioğlu ve diğ., 2010) karşılaştırıldığında ise oldukça düşüktür. Bulut (2009) tarafından yapılan araştırmada, Eğitim Fakültelerinde eğitim alan öğrencilerin öğretmenlik mesleğinde devam etme yönlü eğilim gösterenlerin oranı % 94'tür. Karcioğlu ve diğ., (2010) tarafından yapılan araştırmada ise muhasebe eğitimi gören öğrencilerin muhasebe mesleğinde devam etmekte istekli olma oranı % 83,5'tir. Kariyer.net veritabanı üzerinden gerçekleştirilen bir anket çalışmasında ise "Kendi alanınızda mı iş arıyorsunuz?" sorusuna yeni mezun olan adayların yüzde 68,7'si kendi alanında iş aradığını söylerken, yüzde 31,8'i ise farklı bir alanda iş aradığını belirtmektedir. Kariyer.net veri tabanının yapmış olduğu araştırma, diğer eğitim alanlarından mezun olan öğrencilerin kendi alanlarında çalışmak isteğini ortaya koymak adına önemlidir. Diğer alanlardan mezun olan öğrencilerin % 68,7'si kendi alanında çalışmak isterken, turizm eğitimi almış öğrencilerin genel ortalamasının altında % 50 oranında kalması turizm eğitimi alan öğrencilerin mesleklerini algılamalarında bir problemin varlığını göstermektedir.

Turizm sektöründe çalışmak istemediği halde turizm eğitimi gören bir öğrencinin sevmediği ve istemediği bir alanın eğitiminde başarılı olması beklenemez. İstemediği sektörde çalışmak zorunda kalan bir kişinin ise, hem kendi mutluluğu olumsuz etkilenecek hem de çalışmış olduğu kurumda verimsiz olacaktır. Bu araştırmada ortaya çıkan sonuç, turizm eğitimi gören öğrencilere yönelik yapılan yatırımların önemli bir kısmının amacına ulaşmadığını göstermektedir. Bir öğrencinin eğitimini aldığı alanda çalışma yaşamına devam etmesi beklenen bir sonuç iken, turizm eğitimi gören

öğrencilerin farklı bir eğilim göstermeleri, turizm eğitimi istemeyerek tercih etmelerinden (Aksu ve Köksal, 2005) kaynaklandığı söylenebilir.

Öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri ile turizm sektörüne yönelik algılamaları ve eğilimlerinin farklılık gösterip göstermediği ile ilgili bulgularda; öğrencilerin turizm sektörüne yönelik algılamalarının yaşlarına, cinsiyetlerine, mezun oldukları liseye ve ailelerinin ekonomik gelir düzeylerine göre farklılık gösterdiği saptanmıştır. Bu sonucun aksine, Roney ve Öztin (2007) ve Üngüren (2007) öğrencilerin turizm sektörüne yönelik algılarının cinsiyete göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri ile turizm sektöründe çalışma eğilimleri arasında ise cinsiyete ve yaşlarına göre farklı eğilimlere sahip oldukları belirlenmiştir. Avcı (2011) ise, öğrencilerin mezun oldukları lise ve ailelerinin gelir düzeyi ile öğrencilerin turizm sektörüne yönelik eğilimleri arasında anlamlı bir farkın olmadığını belirtmiştir. Bu çalışmada diğer çalışmalardan farklı sonuçlara ulaşılması bu çalışmanın Türkiye genelini kapsıyor olmasından kaynaklanabilir.

Öğrencilerin turizm sektörüne yönelik algılamaları ile turizm sektöründe çalışma eğilimleri arasında ise pozitif yönlü bir korelasyon bulunmuştur. Yani, öğrencilerin turizm sektörüne yönelik algılarının olumlu yönlü değişmesi durumunda turizm sektöründe çalışma yönlü eğilimleri de olumlu olarak değişecektir. Bu bağlamda, turizm eğitimi gören öğrencilerin turizm sektörüne yönelik algılarını olumlu yönde etkileyecek çalışmaların, gerek sektör temsilcileri gerekse eğitim kurumları tarafından yapılması önem taşımaktadır.

Bu araştırmada, ortaya çıkan sonuçlar lisans düzeyinde eğitim gören öğrencilerin önemli bir kısmının mezuniyetten sonra farklı çalışma alanlarına yöneleceklerini ve turizm sektöründe var olan kalifiye eleman eksikliğinin devam edeceğini göstermektedir. Bu araştırmanın en önemli sınırlılığı ise turizm yüksekokulları ile sınırlandırılmış olmasıdır. Bu noktada, lisans düzeyinde eğitim veren diğer turizm fakültelerinde ve ara eleman yetiştirme noktasında önemli bir konumda olan meslek yüksekokullarında, turizm eğitimi gören öğrencilerin turizm sektörüne yönelik algı ve eğilimlerinin araştırılması faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

Aksu, A. ve Köksal, C.D. (2005). Perceptions and Attitudes of Tourism Students in Turkey. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*. 17 (5), pp. 436-447.

Altman, L.A. and Brothers, L.R. (1995). Career Longevity of Hospitality Graduates. *FIU Hospitality Review*. 13 (2), pp. 77-83.

Amoah, V. A. ve Baum, T. (1997). Tourism Education: Policy Versus Practice. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*. 9 (1), pp. 5-12.

Avcı, N. (2011). Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin İş Değerleri: Çeşme Turizm ve Otelcilik Yüksekokulu Örneği. *Anatolia; Turizm Araştırmaları Dergisi*, 22 (1), ss. 7-18.

Baron, P. and Maxwell, G. (1993). Hospitality Management Students` Image Of The Hospitality Industry. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*. 5 (5), pp. 5-8.

Bulut, İ. (2009). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının Değerlendirilmesi (Dicle ve Fırat Üniversitesi Örneği). *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*. 14, ss. 13-24.

Duman, T., Tepeci, M. ve Unur, K. (2006). Mersin`de Yükseköğretim ve Orta Öğretim Düzeyinde Turizm Eğitimi Almakta Olan Öğrencilerin Sektörün Çalışma Koşullarını Algılamaları ve Sektörde Çalışma İsteklerinin Karşılaştırmalı Analizi. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, Cilt 17 (1), ss. 51-69.

Ehtiyar R. ve Üngüren, E. (2008). Lise ve Üniversitede Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Demografik Değişkenlerinin Umutsuzluk ve Kaygı Düzeylerine Etkilerinin Araştırılması. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı: 2, ss: 34-51.

Giritlioğlu İ. ve Avcıkurt, C. (2010). Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrencilere Yönelik Okul Web Site Özelliklerinin Kano Modeline Göre Sınıflandırılması Üzerine Bir Alan Araştırması. *SOİD-Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*. 7 (3), ss. 64-82.

Güzel, N. G. (2006). Yüksek Öğretimde Turizm Eğitimi ve Hizmet Kalitesi. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Eğitimi Bilim Dalı, Ankara.

Hacıoğlu, N., Kaşlı, M., Şahin, S. ve Tetik, N. (2008). *Türkiye`de Turizm Eğitimi*. Ankara: Detay Yayıncılık.

King, B., Mckercher, B. And Waryszak, R., (2003). A Comparative Study Of Hospitality And Tourism Graduates In Australia And Hong Kong. *The International Journal of Tourism Research*. 5-6, pp. 409-420.

Karcıoğlu, R., Bilgili, B. ve Yazarkan, H. (2010). Muhasebe Yüksek Öğrenimi Gören Öğrencilerin Kişilik Özellikleri ve Mesleğe Yönelik Düşünceleri Üzerine Bir Alan Araştırması. *Muhasebe ve Denetime Bakış*. 10 (31), ss. 1-22.

Kozak, M. A. (2009). Akademik Turizm Eğitimi Üzerine Bir Durum Analizi. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE), Bahar, sayı:22.

Kozak, M. A. ve Kızılırmak, İ. (2001). Türkiye’de Meslek Yüksekokulu Turizm Otelcilik Programı Öğrencilerinin Turizm Sektörüne Yönelik Tutumlarının Demografik Değişkenlere Göre Değişimi: Anadolu, Akdeniz ve Karedeniz Teknik Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama. *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*. Bahar,ss.9-16.

Kuşluvan, S. ve Kuşluvan, Z. (2000). Perceptions and Attitudes Of Undergraduate Tourism Students Towards Working in the Tourism Industry in Turkey. *Tourism Management* 21 pp. 251-269.

Kültür ve Turizm Bakanlığı, (2007). Türkiye Turizm Stratejisi: Eğitim Stratejileri. Ss. 28-31.

Lam, T. ve Xiao, H. (2000). Challenges and Constraints of Hospitality and Tourism Education in China. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*. 12 (5) pp. 291-295.

METARGEM, (2000). Turizm Sektörünün Ara Kademe İnsan Gücü İhtiyacı ve Turizm Eğitimi Araştırması. *Millî Eğitim Bakanlığı Meslekî ve Teknik Eğitim Araştırma ve Geliştirme Merkezi Başkanlığı*. Yayın no: 26, Ankara.

Örücü, E. ve Esenkal, F. (2010). Konaklama İşletmelerinde İşgören Tatminini Etkileyen Faktörler (Bandırma ve Erdek Örneği). <http://sbe.balikesir.edu.tr/dergi/edergi/c8s14/makale/c8s14m8.pdf> (Erişim: 16.07.2012).

Pavesic, D.V. and Brymer, R.A. (1990). Job Satisfaction: What’s Happening to the Young Managers?. *The Cornell Hotel and Restaurant Administration Quarterly*. 30 (4), pp. 90-96.

Pelit, E. ve Aslantürk, Y. (2011). Turizm İşletmelerinin İş Etiğine Yönelik Uygulamalarının Çalışma Yeri Tercihindeki Önemi: Turizm Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 16 (1) ss.163-184.

Pelit, E. ve Güçer, E. (2006). Turizm Alanında Öğretmenlik Eğitimi Alan Öğrencilerin Turizm İşletmelerinde Yaptıkları Stajları Değerlendirmeleri Üzerine Bir Araştırma. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*. Sayı: 1

Roney, S. A. ve Öztin, P. (2007). Career Perceptions of Undergraduate Tourism Students: A Case Study in Turkey. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport and Tourism Education*. 6 (1), pp. 4 -17.

Sekeran, U. (2003). *Research Methods for Business: A Skill Building Approach*. 4th Edition, John Wiley, New York.

Taşlıyan, M. (2007). Turizm ve Seyahat Sektöründe Çalışanların İş Tatmini ile Müşterilerin Memnuniyeti Arasındaki İlişki: Kahramanmaraş’ta Bir Alan Çalışması. *Selçuk Üniversitesi Karaman İ.İ.B.F. Dergisi*. 12 (9), ss. 185-195.

TUIK (Türkiye İstatistik Kurumu) Turizm İstatistikleri, (2011). Haber Bülteni, Sayı: 21.

Türkay, O. ve Yağcı, K. (2007). Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Okulda ve Turizm Sektöründe Öğrenmelerinin Sektörden Ayrılma Eğilimlerine Etkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 9 (4), ss. 219-246.

Tüylüoğlu, T. (2003), .Türkiye’de Turizm Eğitiminin Niteliği. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı, Ankara.

UNWTO (World Tourism Organization) Tourism Highlights (2011). *World Tourism Organization Publication*, pp. 1-12.

Üngüren, E. ve Doğan, H. (2010). Beş Yıldızlı Konaklama İşletmelerinde Çalışanların İş Tatmin Düzeylerinin Chaid Analiz Yöntemiyle Değerlendirilmesi. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 11 (2), ss. 39-52.

Üngüren, E. (2007). Lise ve Üniversitelerde Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Umutsuzluk ve Kaygı Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi: Antalya’da Bir Uygulama. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalı, Antalya.

Üngüren, E., Doğan, H., Özmen, M. ve Teki, Ö. A. (2010). Otel Çalışanlarının Tükenmişlik ve İş Tatmin Düzeyleri İlişkisi. *Journal of Yasar University*. 5 (17), ss. 2922-2937.

<http://www.egitimnerede.com/haberler/4131-16/yeni-mezunlar-6-ayda-is-buluyor/>, Erişim tarihi 28.11.2012.

